

Tilbageholdenhed og tilbudsjagt præger fortsat forbruget, men danskerne er fortrøstningsfulde om deres fremtidige økonomi

Februar 2024

Tilbageholdenhed og tilbudsjagt præger fortsat forbruget, men danskerne er fortrøstningsfulde om deres fremtidige økonomi

Landbrug & Fødevarer sætter i denne analyse fokus på, hvordan danskerne har det lige for tiden, og hvilke forventninger danskerne har til deres forbrug den kommende tid. Analysen er baseret på en undersøgelse gennemført af Norstat for Landbrug & Fødevarer i januar 2024. Undervejs inddrages fund fra lignende undersøgelser gennemført af Norstat for Landbrug & Fødevarer i 2022 og 2023.

De vigtigste indsigter er:

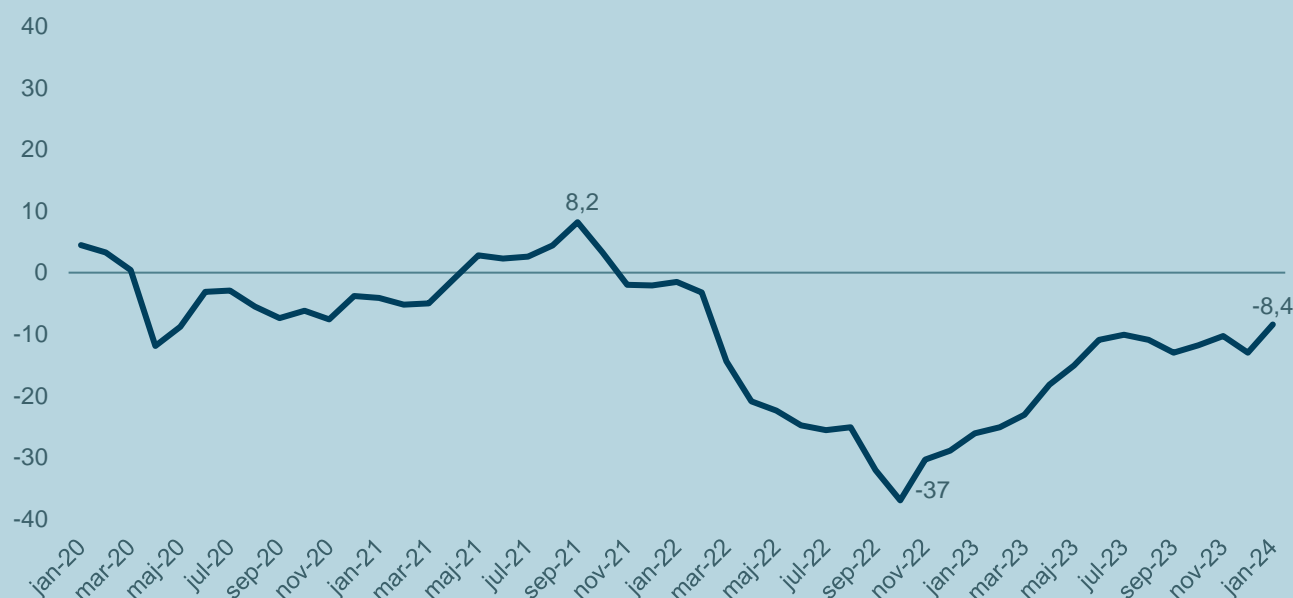
- Mange danskere bekymrer sig fortsat om prisstigninger på energi og på fødevarer i januar, men markant færre udtrykker nu bekymring sammenlignet med samme målinger i september 2022 og januar 2023. I stedet fylder bekymringen over klimaforandringer og mere ekstremt vejr i højere grad og er nu den største bekymring hos danskerne.
- Mange oplever fortsat, at prisstigningerne presser det økonomiske råderum. Dette har gennem 2022 og 2023 skabt større fokus på økonomisk tilbageholdenhed, at gå efter de gode tilbud, samt at undgå spild af ressourcer som energi, vand og mad. I den kommende tid vil dette fortsætte, og danskerne vil have fokus på at undgå luksuskøb og bruge færre penge på restaurantbesøg og takeaway i de kommende måneder.
- Der er dog tegn på en spirende optimisme. Danskerne er mere fortrøstningsfulde omkring deres privatøkonomi end for et år siden. Markant flere forventer, at deres økonomiske situation vil være uændret de næste 3-6 måneder, mens færre forventer, at de vil have færre eller markant færre penge til forbrug den kommende tid.
- To ud af tre oplever fortsat, at én eller flere typer fødevarer er blevet dyrere i den seneste tid, men det er markant færre end tidligere. Det gælder for en del fødevarekategorier, at færre nu oplever, at det er blevet dyrere. Dette, sammen med at færre bekymrer sig om fremtiden, skaber håb om, at flere i løbet af 2024 vil have råd til at se mindre på pris, når de køber fødevarer, og opleve igen at have råd til at prioritere faktorer som fx god dyrevelfærd, økologi, lokale varer og fairtrade.
- For at imødekomme forbrugernes fokus på værdi for pengene anbefales fødevareproducenter at fastholde deres fokus på mindre pakkestørrelser, samt stadig at kigge mod billigere, sunde og mættende råvarer. Der er et fortsat fokus på occasions, hvortil måltidsløsninger og fødevarer målrettes. Samvær og fællesskab forventes fortsat at fylde i den kommende tid, og produkter, der hjælper med at spare forbrugerens tid, vil fortsat være i høj kurs.

Forbrugertilliden stiger, og danskerne er fortsat blevet mere optimistiske

Danmarks Statistik opgør løbende en forbrugertillidsindikator, som er beregnet ud fra forbrugernes vurdering af deres egen og Danmarks økonomiske situation. Undersøgelsen af forbrugernes forventninger omfatter en række spørgsmål omkring forbrugernes adfærd og forventninger, og er en af mange indikatorer, man kan anvende til at vurdere den aktuelle økonomiske situation.

Ved krigen i Ukraines begyndelse styrtdykkede forbrugertillidsindikatoren til et niveau, der er lavere end under første bølge af Covid-19. I september og oktober 2022 faldt denne yderligere i takt med de stigende priser på energi og fødevarer. Efter dette lavpunkt har forbrugertilliden vist tegn på bedring, om end den fortsat er negativ samlet set. I januar 2024 ser vi fortsat et lille opsving i den fortsatte negative forbrugertillid, og indikatoren er nu på sit højeste siden oktober 2022. Ifølge Danmarks Statistik skyldes stigningen hovedsageligt fremgang i forbrugernes vurdering af familiens økonomiske situation i dag sammenlignet med for et år siden og forventningen til familiens økonomi næste år.

Figur 1: Danmarks Statistik, Forbrugertillidsindikatoren januar 2024, netttotal

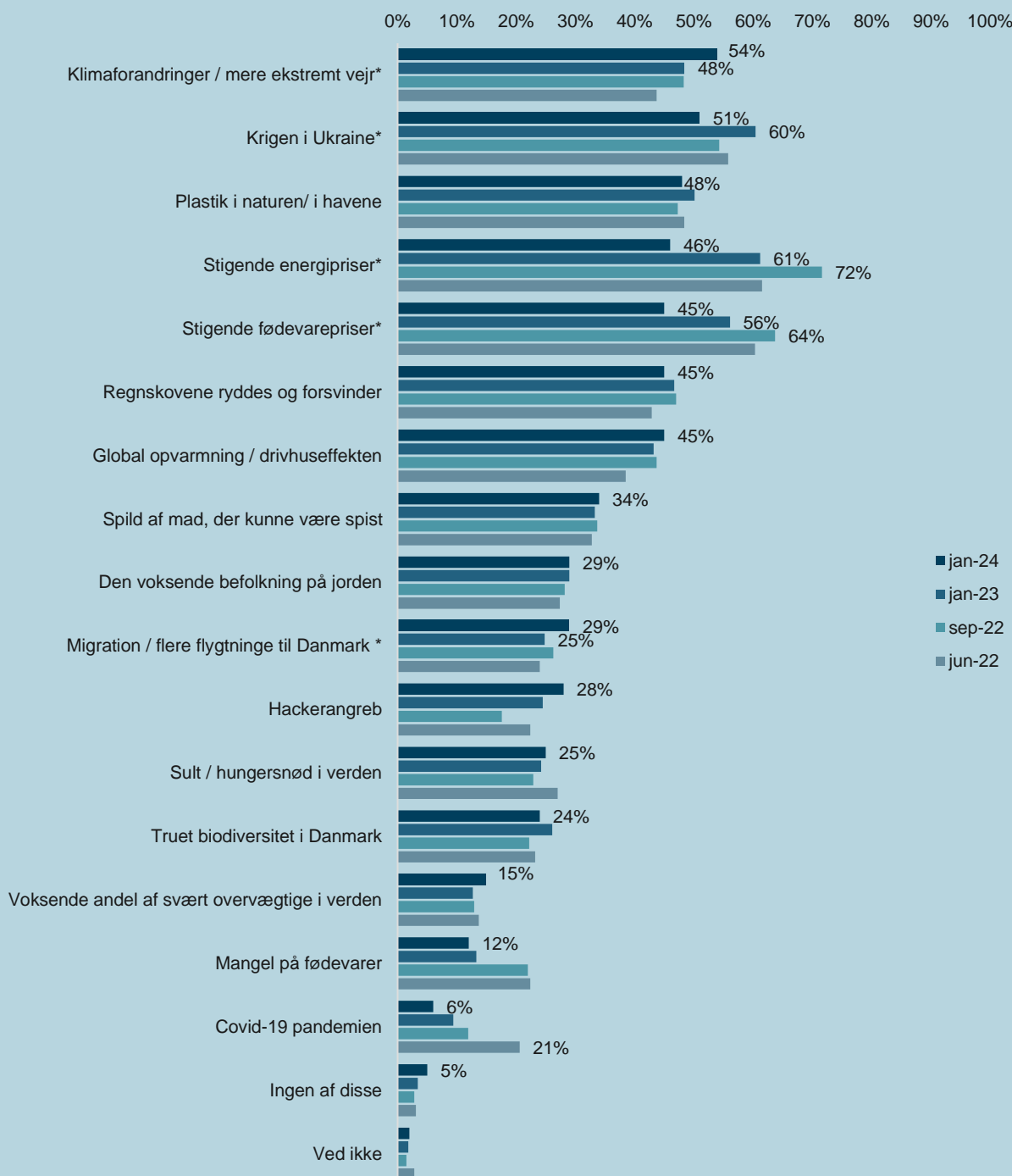
Kilde: Danmarks Statistik, forbrugertillidsindikatoren, januar 2024.

I januar 2024 har Landbrug & Fødevarer igen spurgt danskerne, hvordan de har det "for tiden". Undersøgelsen er en gentagelse af andre undersøgelser gennemført løbende i 2022 og 2023. I januar 2024 giver 36 pct. af danskerne udtryk for generelt at være bekymrede eller meget bekymrede, hvilket er på samme niveau med målingen i januar 2023. Dette er dog færre end i samme undersøgelse foretaget i september 2022, hvor 41 pct. angav bekymring.

Det var særligt stigende priser på energi og fødevarer, der vakte bekymring blandt danskerne tilbage i september 2022, hvor knap tre ud af fire bekymrede sig for prisstigninger på energi, og 64 pct. bekymrede sig for prisstigninger på fødevarer. Disse bekymringer er rykket længere ned ad listen i januar 2024, hvor markant færre bekymrer sig om prisstigninger på energi og fødevarer

sammenlignet med september 2022. Derimod fylder bekymringen over klimaforandringer i højere grad hos danskerne, og dette emne berører nu flest danskere. Krigen i Ukraine fylder fortsat, dog på et lidt lavere niveau end i januar 2023.

Figur 2: Spg. "Nedenfor ser du nogle bekymringer, som andre har givet udtryk for. Er der nogle af dem, som er en bekymring for dig? Du kan vælge så mange, du vil."

Kilde: Norstat for Landbrug & Fødevarer juni 2022 n=1050, september 2022 n=1011, januar 2023 n=1002, januar 2024 n=1008
 Undersøgelsen er repræsentativ på køn, alder, region og uddannelse. Mulighed for flere svar med randomiseret rækkefølge på svarmulighederne. * Signifikant ændring mellem jan-23 og jan-24 (95 pct. sikkerhed).

Sammenlignet med januar 2023 udtrykker signifikant flere bekymring omkring migration og flere flygtninge til Danmark, og det gælder især blandt de 35-50-årige samt 51-70-årige. Samtidig er bekymringen om hackerangreb stille og roligt rykket længere op ad listen. Her er det især den ældre del af befolkningen, der føler en vis grad af bekymring over hackerangreb.

Tilbageholdenhed, tilbudsjagt og fokus på at undgå spild præger fortsat forbruget

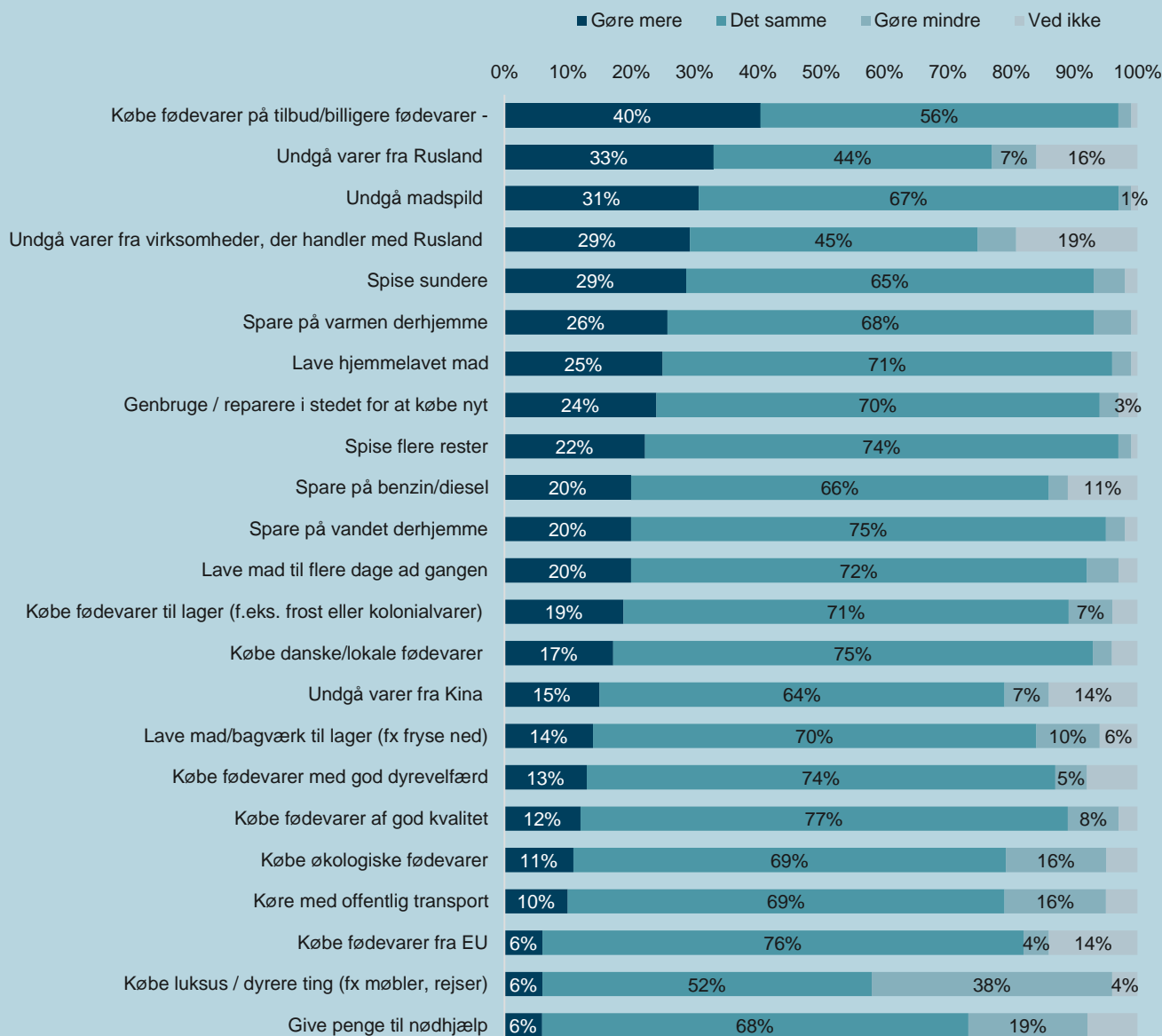
Både WGSN og Euromonitor International peger i deres analyser på, at det pressede økonomiske råderum som følge af prisstigningerne kan føre til ændrede forbrugerstrategier. Derfor vil man blandt forbrugere i Europa se flere, der laver mad derhjemme i stedet for at spise ude, flere der køber mere private label og køber varer produceret i lokalområdet - og i sæson, samt flere som skærer ned på deres forbrug af højværdi fødevarer. Andre strategier kan være at genbruge mere eller at købe brugt frem for nyt.

I Landbrug & Fødevarers undersøgelse ser vi samme tendens, hvor danskerne er blevet spurgt ind til, om der er noget, de er begyndt at gøre mere eller mindre af på det sidste. Her giver deltagerne udtryk for fortsat at have stort fokus på de gode tilbud og billigere fødevarer, og mange er fortsat begyndt at gøre mere for at nedbringe spild af mad. Dette er samme billede som tilbage i januar 2023 og et fokus på tilbud og at undgå spild præger derfor fortsat forbruget. At undgå varer fra Rusland eller fra virksomheder, der handler med Rusland, er ligeledes stadig i fokus.

På det seneste er 40 pct. af danskerne begyndt at købe flere billige fødevarer samt fødevarer på tilbud. Dette billede var også gældende i tidligere undersøgelser, og selvom der er optimisme at spore blandt de danske forbrugere, er der fortsat et økonomisk fokus, når det kommer til danskernes fødevarerforbrug. Det er især de 18 til 34-årige og danskere med husstandsindkomst under 300.000 kr., der svarer, at de her på det seneste er begyndt at købe flere billige varer. En anden strategi for at spare på madbudgettet er at minimere sit madspild, hvilke omtrent hver tredje har fået mere fokus på.

Til forskel fra undersøgelsen i januar 2023, hvor halvdelen af danskerne ønskede at spare på varmen derhjemme, ser vi nu, at kun hver fjerde stadig ønsker at spare mere på varmen. Samme billede er gældende for ønsket om at spare på vandet, hvor det nu er 20 pct. af danskerne, der ønsker at spare mere på vandet, mens det var 36 pct. i januar 2023. Mange undgår stadig at købe varer fra Rusland eller varer fra virksomheder, der handler med Rusland, hvilket også gjorde sig gældende i januar 2023. Lysten til at købe luksusvarer og dyrere ting såsom møbler og rejser er stadig på et lavt niveau, hvor to ud af fem ønsker at købe færre luksusvarer. Hver fjerde dansker er desuden, efter egen opfattelse, begyndt at genbruge og reparere mere i stedet for at købe nyt.

Figur 3: Spg. "Er der nogle af nedenstående, som du her på det seneste er begyndt at gøre mere eller mindre af, eller er det samme som sædvanligt?"

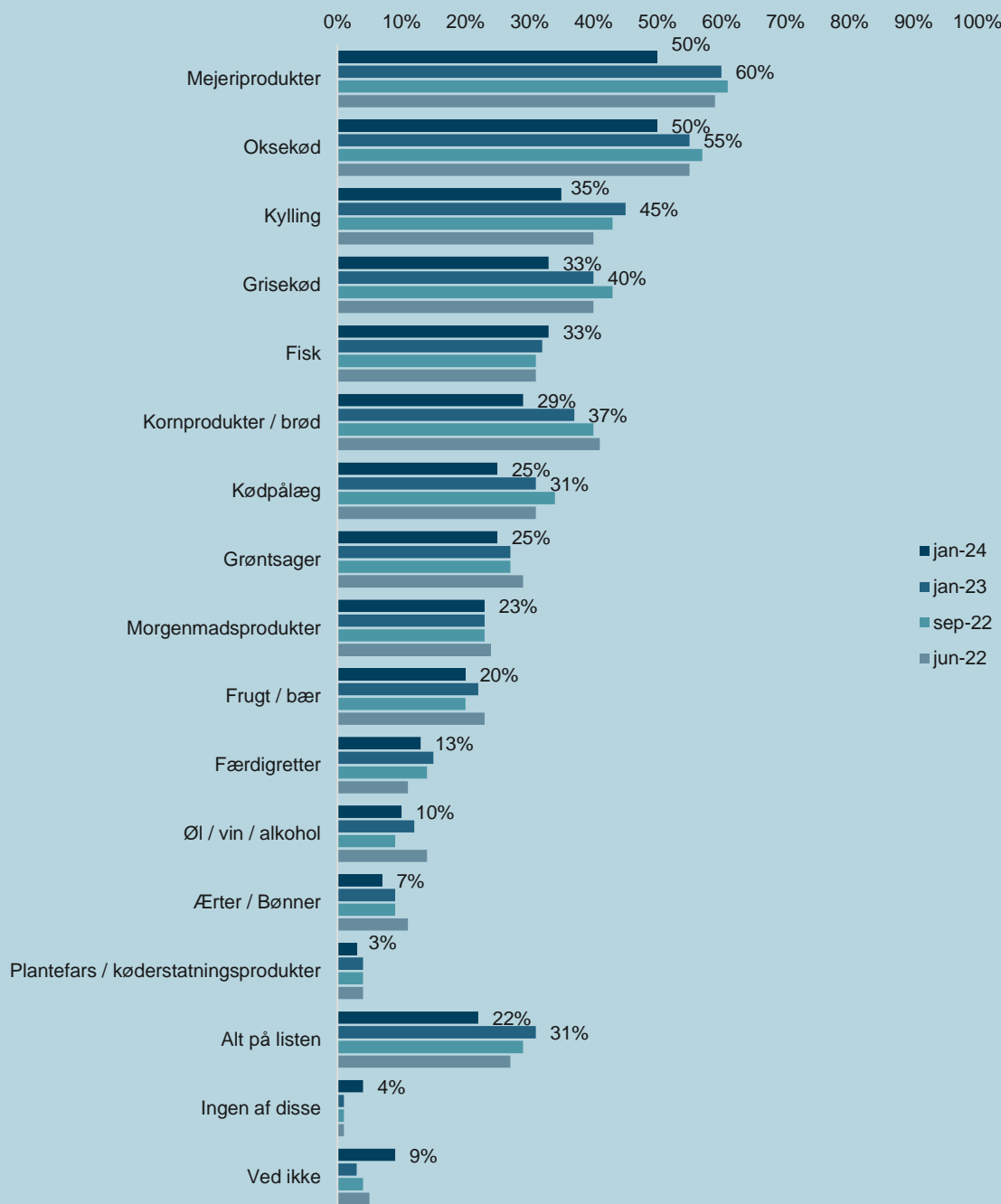
Kilde: Norstat for Landbrug & Fødevarer, januar 2024 n=1008. Undersøgelsen er repræsentativ på køn, alder, region og uddannelse. Randomiseret rækkefølge på handlinger, med fikseret svarliste for hver handling, der tages stilling til.

Færre end tidligere oplever, at mejeriprodukter, kød og fisk er blevet dyrere

Færre bekymrer sig om prisstigninger på fødevarer, og det kan ses, at færre oplever, at fødevarer kategorier er blevet dyrere på det seneste i forhold til tidligere perioder. I forrige måling januar 2023 oplevede 31 pct., at "alt" var blevet dyrere, og dette er nu faldet til 22 pct. På trods af dette oplever mange fortsat, at en del eller flere fødevarer er blevet dyrere på det seneste. Særligt mejeriprodukter og oksekød, som 50 pct. af danskerne oplever er blevet dyrere i supermarkedet gennem de seneste år måneder, om end det er signifikant færre end for et år siden. Det samme

gælder kategorierne kylling, grisekød, kornprodukter og kødpålæg, hvor det også her er færre end tidligere, der oplever dette som dyrere nu end før.

Figur 4: Spg. "Er der nogle af følgende typer mad og drikke, som efter din opfattelse er blevet dyrere i supermarkedet gennem de seneste par måneder?"

Norstat for Landbrug & Fødevarer juni n=1050, september 2022 n=1011, januar 2023 n=1002 og januar 2024 n=1008. Undersøgelserne er repræsentative på køn, alder, region og uddannelse. Mulighed for flere svar med randomiseret rækkefølge på svarmulighederne.

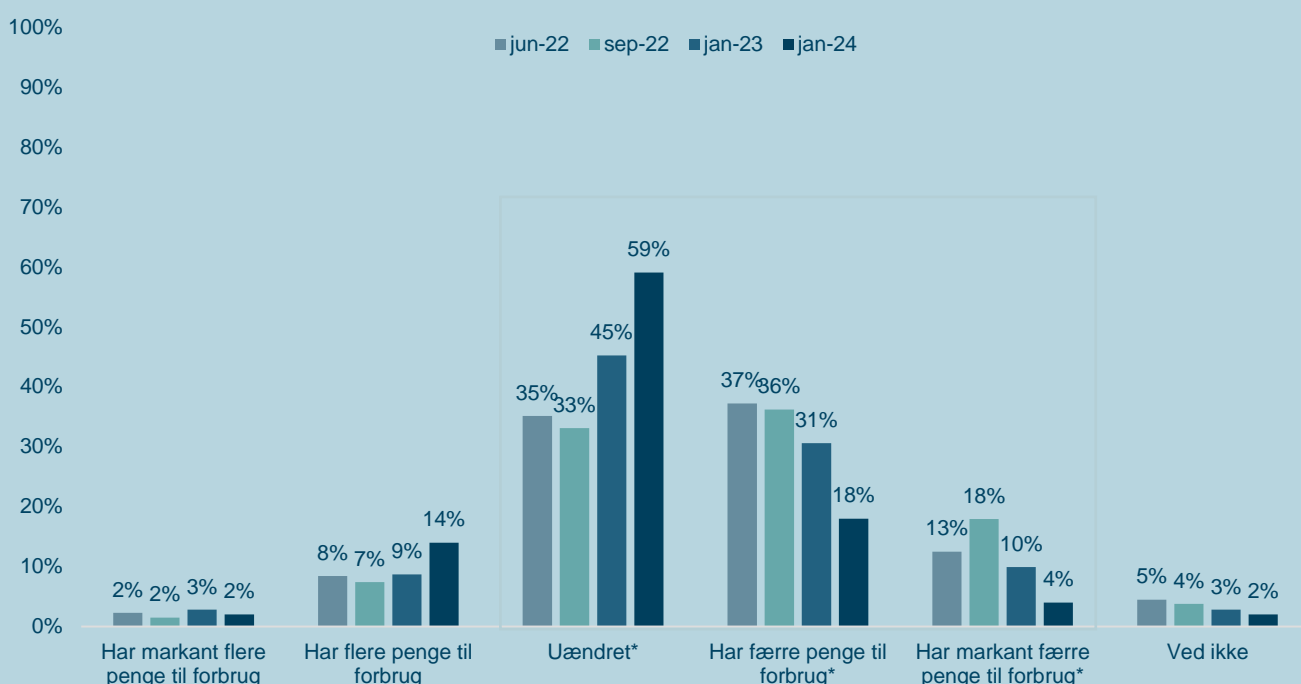
Det er især de yngre forbrugere i alderen 18-29 år, der oplever at mejeriprodukter, kød og kødpålæg er blevet dyrere gennem de seneste par måneder. Opfattelsen af kød er især gældende for oksekød,

grisekød og kylling. Omvendt mener de 60-70-årige, at fisk, kornprodukter og ærter/bønner er blevet dyrere gennem de seneste par måneder.

Flere end tidligere er fortrøstningsfulde omkring deres privatøkonomi

Danskerne er blevet spurgt ind til deres forventninger til privatøkonomien i den kommende tid. I januar 2024 forventer 59 pct., at privatøkonomien vil være uændret den kommende tid, mens 22 pct. forventer at have færre eller markant færre penge til forbrug. Sammenlignet med målingerne i 2022 og 2023 er det derfor nu flere danskere end tidligere, der er fortrøstningsfulde omkring deres økonomiske situation, eller i det mindste ikke forventer, at den bliver yderligere forværret.

Figur 5: Spg. "Hvordan forventer du, at din privatøkonomi vil være i de næste 3-6 måneder?"

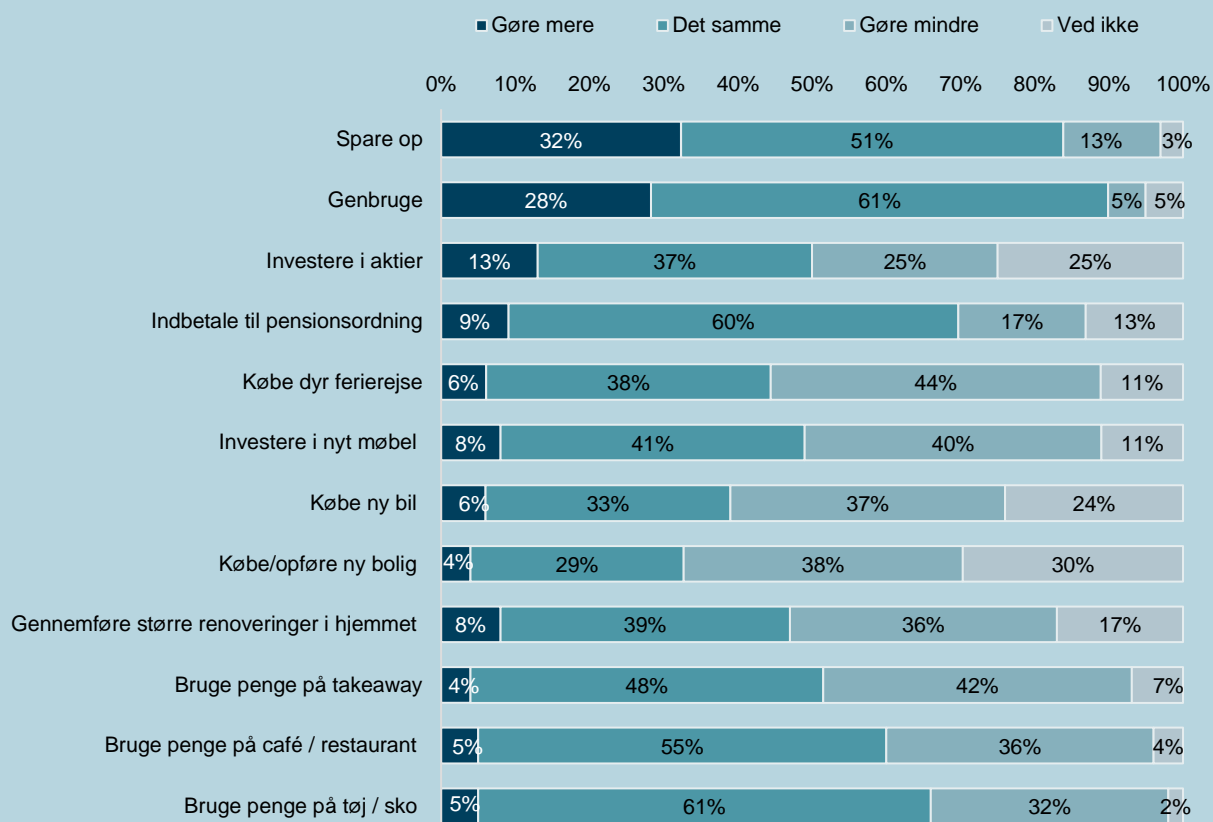
Kilde: Norstat for Landbrug & Fødevarer juni 2022 n=1050, september 2022 n=1011, januar 2023 n=1002 og januar 2024 n=1008. Undersøgelsen er repræsentativ på køn, alder, region og uddannelse. *Signifikant ændring mellem sep-22 og jan-23 (95 pct. sikkerhed).

Det er 16 pct. blandt danskerne, der forventer at have flere eller markant flere penge til forbrug den næste tid. Ser vi nærmere efter, er det særligt de yngste deltagere i undersøgelsen, som er optimistiske omkring privatøkonomien. Blandt 18-29-årige forventer 32 pct. at have flere eller markant flere penge til forbrug de næste 3-6 måneder, mens det omvendt kun gælder 6 pct. blandt danskere over 50 år. Beskæftigelsessituationen kan formentlig spille ind her, idet knap halvdelen blandt de 18-29-årige angiver at være studerende på undersøgelsens tidspunkt. Det er derfor nærliggende at antage, at nogle blandt disse forventer at afslutte deres uddannelse snart, hvilket kan føre til job med højere løn, end hvad de hidtil har været vant til.

Fokus på opsparing og genbrug i den kommende tid

Danskerne har forskellige strategier til at håndtere den pressede økonomiske situation. Som i tidligere målinger giver en del stadig udtryk for økonomisk tilbageholdenhed, og særligt foodservice er en af de ting, som danskerne vil nedprioritere. 42 pct. af danskerne forventer at bruge færre penge på takeaway i den kommende tid, mens 36 pct. forventer at bruge færre penge på cafe- og restaurantbesøg. Genbrug er (stadig) guld, og 28 pct. af de adspurgte forventer at begynde at genbruge mere i den næste tid. Det er særligt de yngre deltagere mellem 18-29 år, der forventer at genbruge mere. Dette taler igen ind i tendensen om snusfornuft og tilbageholdenhed. Generelt vil mange bruge færre penge på fornyelse af hjemmet og forbrugsgoder så som ferier, møbler, ny bil, tøj og sko.

Figur 6: Spg. "Er der nogle af de nedenstående, som du vil begynde at gøre mere eller mindre af i den kommende tid, eller vil det være det samme?"

Norstat for Landbrug & Fødevarer, januar 2024 n=1008. Undersøgelsen er repræsentativ på køn, alder, region og uddannelse. Randomiseret rækkefølge på handlinger, med fikseret svarliste for hver handling, der tages stilling til.

Opsummering: Fortsat økonomisk tilbageholdenhed blandt danskerne, men tegn på optimisme omkring fremtiden

Samlet set tegner undersøgelsen et billede af, at mange danskere fortsat er bekymrede over prisstigninger på energi og fødevarer, om end det nu er færre, end det var i tidligere målinger. Ligeledes er der stadig en del, der oplever, at fødevarer er blevet dyrere, men også her er der færre nu end tidligere. Mange oplever dog fortsat, at prisstigningerne presser det økonomiske råderum, hvilket har skabt større fokus på at gå efter tilbuddene og kigge kritisk på forbrug og spild. Det er et fokus, som danskerne over tid har tilegnet sig og nu har gjort til vane, hvor det særligt gælder, at danskerne ønsker at købe fødevarer på tilbud og undgå madspild. Det forventes derfor, at der fortsat være ekstra fokus på at genbruge og spare op i stedet for at købe nyt i de kommende måneder. Inden for fødevarer er særligt takeaway og udespisning noget, som danskerne forventer at bruge færre penge på i den kommende tid.

Som fødevarereproducent med interesse for at afsætte fødevarer til danskerne, kan det fortsat anbefales at kigge mere mod billigere råvarer, produkter og udskæringer. Forbrugerne har stadig fokus på værdi for pengene, og med en mere presset økonomi, vil der sandsynligvis blandt nogle fortsat være fokus på lav pris og gode tilbud. Det kan samtidig anbefales at fokusere på occasions, hvori forskellige måltidsløsninger og fødevarer indgår. Samvær og fællesskab vil fylde mere i den kommende tid. Forbrugerne vil prioritere familien og det nære, og det kan derfor anbefales i - endnu - højere grad at henvende sig til disse situationer.

Der er dog tegn på optimisme omkring fremtiden. Danskerne er blevet mere fortrøstningsfulde omkring deres privatøkonomi, og sammenlignet med de foregående perioder forventer flere nu, at deres økonomiske situation vil være uændret de næste 3-6 måneder, mens færre end tidligere forventer, at de vil have færre eller markant færre penge til forbrug den kommende tid. Dette skaber håb om en opblødning i fokuseringen på lav pris og tilbudsjagt. I og med at flere udtrykker optimisme omkring deres privatøkonomi, kan man håbe, at færre i indkøbssituationen vil opleve at skulle gå på kompromis og købe en mindre mængde eller en anden kvalitet, end de før har haft mulighed for og været vant til. Det er derfor en forsigtig forventning, at flere i løbet af 2024 vil opleve igen at have råd til at prioritere faktorer som fx økologi, dyrevelfærd, lokale varer eller Premium kvalitet, når de køber fødevarer.

Om analysen

- Analysen er baseret på data indsamlet af Norstat for Landbrug & Fødevarer i januar måned 2024 blandt 10008 danskere ml. 18-70 år. Undersøgelsen er en gentagelse af undersøgelser gennemført af Norstat for Landbrug & Fødevarer i juni 2022, september 2022 og i januar 2023. Alle undersøgelser er blandt danskere ml. 18-70 år og alle er nationalt repræsentative på køn, alder, region og uddannelse.
- Analysen inddrager Danmarks Statistiks Forbrugertillidsindikator, januar 2024. Vi henviser til Danmarks Statistik for yderligere uddybning af beregningen af forbrugertillidsindekset.
- Analysen trækker desuden på indsigter fundet hos Euromonitor International, Cost-of-living crisis, October 2022, og WGSN: Cost of Living: Consumer Emotional States, October 2022
- Forsidebilledet er fra pexels.com, fotograf Michael Burrows